

Mukana-verkoston tapaaminen

Perusopetuksen muutokset ja mahdollisuudet
13.3.2025

Valtakunnallinen Mukana-verkosto 1/2

Mukana-verkosto on lasten, nuorten ja huoltajien kanssa toimivien järjestöjen, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten, nuorten ja heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten yhteistoimintaverkosto. Kutsumme mukaan myös kaikkia aiheesta kiinnostuneita, alan tutkijoita ja opiskelijoita.

Verkoston teemojen keskiössä ovat lapset ja nuoret, joilla on erityisiä tarpeita, sekä heidän lähipiirinsä.

Verkosto tarjoaa mahdollisuuden osaamisen jakamiseen ja kasvattamiseen, ajankohtaisten ilmiöiden tunnistamiseen, saman asian äärellä olevien kohtaamiseen ja verkostoitumiseen.

Tavoitteet

- Nostaa esiin hyviä käytäntöjä ja kehittämisen kohteita ja edistää palveluiden ja innovaatioiden syntymistä ja leviämistä.
- Tehdä näkyväksi vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja heidän lähipiirinsä arkea ja kokemuksia.
- Edistää toimijoiden välistä vuoropuhelua.

Valtakunnallinen Mukana-verkosto 2/2

Toimintatavat

Valtakunnallinen verkosto kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Verkoston tapaamiset maaliskuussa ja lokakuussa.

Tämän lisäksi verkostossa voi toimia teemaryhmiä, jotka keskittyvät tarvittaessa työstämään ajankohtaisia aiheita.

Tapaamiset järjestetään pääasiassa toimijoiden tiloissa, painottuen eteläiseen Suomeen.

Verkostossa on tilaa toimia ja sisältöihin toivotaan verkostotoimijoiden osallistumista.

Toimijat ja koordinaatio

Verkostoon voi liittyä organisaation edustajana tai yksityishenkilönä. Toimijat sitoutuvat edistämään lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta.

Nyt yhteystietolistalla 86 nimeä ja 52 toimijaa.

Verkoston koordinointi ja verkostotapaamisten järjestäminen toteutuu verkoston yhteistoimintana.

Tapaamisten järjestämiseen ja koordinointiin tarvitaan mukaan uusia aktiivisia toimijoita!

Vuosina 2024-2025 verkostoa koordinoivat yhteistyössä Vamlas sr ja Tukiliiton Malike-toiminta.

Ohjelma

12.30 – 13.00 Tervetuloa Jaatisen Majalle – Missä olemme ja ketä tänään paikalla.

Puheenvuorot

13.00 – 14.00 - Jukka Vetoniemi, opetusneuvos, Opetushallitus

Oppimisen tuki uudistuu - mikä muuttuu koulujen arjessa?

+ kysymyksiä ja keskustelua

14.00 - 14.15 - Susanna Tero, johtava asiantuntija Malike-toiminta

Toimintavälineet osallistumisen ja oppimisen tukena koulussa

14.15-14.45 - Kahvitauko ja etäosallistujille hyvinvointitauko

14.45 – 15.30 - Keskustellaan yhteisesti – edellisten puheenvuorojen pohjalta.

Osallistumisen ja oppimisen tuen hyvät käytännöt ja haasteet.

15.30-16.00 - Mukana-verkoston asiat

- Yhteinen viestintä ja uutiset
- Keskusteluiden aineistojen käyttäminen
- Verkoston toimintaa ja terveiset Ystävyys-webinaarista
- Syksyn tapaamisen teema ja ajankohta

Päivän päätös ja turvallista kotimatkaa klo 16.00

Tervetuloa

Tervetuloa Jaatisen Majalle – Missä olemme ja ketä tänään paikalla.

Puheenvuorot

Jukka Vetoniemi, opetusneuvos, Opetushallitus
Oppimisen tuki uudistuu - mikä muuttuu koulujen arjessa?
+ kysymyksiä ja keskustelua

Susanna Tero, johtava asiantuntija Malike-toiminta
Toimintavälineet osallistumisen ja oppimisen tukena koulussa

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Oppimisen tuki uudistuu, mikä muuttuu koulujen arjessa.

Mukana-verkosto 13.3.2025

Jukka Vetoniemi KT Opetusneuvos

Taustaa: miksi järjestelmää uudistetaan?

- Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on
  - **selkeyttää** oppimisen tukea
  - **yhtenäistää** tuen jatkumo varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.
- Keskeisenä lähtökohtana on siirtää tuen painopistettä varhaiseen ja oikea-aikaiseen tukemiseen.

Mikä uudistuksesta kuuluu kenenkin vastuulle?

- Suomalaista koulujärjestelmää ohjataan kansallisen lainsäädännön ja opetussuunnitelman perusteiden sekä paikallisten päätösten kautta.
  - **Opetus- ja kulttuuriministeriö** valmistelee lakiesitykset.
    - **Hallitus** päättää yleisistä koulutuspoliittisista linjauksista.
    - **Eduskunta** päättää laeista ja valtion rahoituksesta.
  - **Opetushallitus** toimeenpanee uudistukset: päivittää opetussuunnitelman perusteet ja muut ohjeet lakimuutosten mukaan, antaa toimeenpanon tukea paikallisille opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.
  - **Paikalliset opetuksen ja koulutuksen järjestäjät** päivittävät paikalliset opetussuunnitelmat ja muut ohjeet. He myös vievät muutokset käytännössä koulujen ja oppilaitosten arkeen.

Oppimisen ja opetukseen osallistumisen tuki vahvistuu

- Keskiössä oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja inklusiivisen toimintakulttuurin kehittäminen.
- Ryhmässä toteutettava tuki ensisijainen tukimuoto: tukea useammalle ja ennaltaehkäisevästi omassa ryhmässä oman opettajan opetuksessa.
- Opetussuunnitelmassa kuvattu ja paikallisesti toteutettava opettajien ja muun opetus- ja kasvatushenkilöstön yhteistyö vahvistaa tuen suunnittelua ja toteutumista.
- Päätöksenteko vahvistaa lasten ja oppilaiden oikeusturvaa ja tekee annettavat tukitoimet paremmin näkyväksi huoltajille.
- Kaikille opetussuunnitelman tavoitteista tai sisällöistä poikkeamisille tulee olla suunnitelma sekä päätös.
- Tavoitteena varmistaa, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua opetukseen ja suorittaa perusopetuksen koko oppimäärä.
- Mitä jää pois? Ns. kolmiportainen tuen järjestämisen malli, joka on ollut käytössä vuodesta 2011 (ei puhuta enää tuen tasoista: yleinen tuki, tehostettu tuki, erityinen tuki).

Toimintakulttuuri on oppimisen ja osallistumisen lähtökohta

- Inklusiiviset periaatteet
- Yhteisöllisyys, kiinnittyminen ja ryhmän merkitys
- Osallisuus ja vastuullisuus
- Esteetön ja saavutettava oppimisympäristö
- Laadukas toiminta
- Rakentava yhteistyö
- Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Inklusiiviset periaatteet perusopetuksessa

- Perusopetusta järjestetään ja kehitetään inklusion periaatteiden mukaisesti, ja se liittyy kokonaisvaltaisesti **oppimisen edellytyksiä tukevien opetusjärjestelyjen** toteuttamiseen.
- Jokaisella oppilaalla on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.
- Inklusiivisessa perusopetuksessa kukin oppilas voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä.

19.3.2025 | Opetushallitus/Utbildningsstyrelsen

**Oppimisen edellytyksiä
tukevat opetusjärjestelyt
ja ryhmäkohtaiset
tukimuodot**

A decorative graphic consisting of several overlapping, wavy, ribbon-like shapes in shades of green and blue, flowing from the top right towards the bottom left of the page.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki 1.8.2025 alkaen

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

- Yleinen tukiopetus
- Opetuskielen tukiopetus
- Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Oppilaskohtaiset tukitoimet

- Erityisopettajan antama opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- **Erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä**
- **Erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa**
- Tulkitsemispalvelut
- Avustajapalvelut
- Apuvälineet

Opetusryhmien muodostaminen

Perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen

Perusopetuksen järjestäminen oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella 1.8.2026 alkaen

Muut opetuspalvelut

Erikoissairaanhoidon potilaana olevan oppilaan opetus ja konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu

Opetuksen poikkeava järjestäminen

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus (luku 5.4.1)

- Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa opiskellaan oppiainejaon sijaan toiminta-alueittain.
- Toiminta-alueittain järjestettävään opetukseen siirrytään vasta, kun oppilas ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi eikä tukitoimista tai oppimäärien rajaamisesta huolimatta pysty opiskelemaan oppiaineittain.
- Toiminta-alueita ovat **motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.**
- Kullekin toiminta-alueelle perusteissa on määritelty sisällöt ja tavoitteet aikaisempaa tarkemmin
- Huomioidaan oppilaiden osallisuuden ja itsemääräämisoikeuden aktiivinen tukeminen sekä kouluyhteisön jäsenenä toimiminen.
- Toiminta-alueittain opiskelevalle oppilaalle tehdään oppilaskohtainen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma ja opetuksesta tehdään perusopetuslain 20 f §:n mukainen tukea koskeva hallintopäätös.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu (luku 5.4.6)

- Sairaalan tai muun erikoissairaanhoidon toimintayksikön sijaintikunnan on järjestettävä toiminta-alueensa kunnille konsultatiivista sairaalaopetuspalvelua oppilaan omassa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa.
- Tätä palvelua tarvitaan, kun oppilaalle tai lapselle suunnitellaan tai toteutetaan vaativia monialaisia ennaltaehkäiseviä tai korjaavia toimenpiteitä. Palvelua voidaan tarjota myös muiden kuin erikoissairaanhoidossa olevien oppilaiden ja lasten opetuksen järjestämiseen.

Konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu (luku 5.4.6)

- Konsultaatiolla tarkoitetaan yleisesti ammattilaisten ja asiantuntijoiden välistä neuvottelua ratkaisun löytämiseksi tai neuvon saamiseksi, joten konsultatiivinen sairaalaopetuspalvelu kohdentuu ensisijaisesti opettajille.
- Konsultatiivisen sairaalaopetuspalvelun tavoitteena on
  - vahvistaa opettajien osaamista
  - tukea opettajia turvallisen ja rauhallisen oppimisympäristön luomisessa
  - edistää ennaltaehkäisevää ja varhaista tukea toimintakulttuurissa
  - vahvistaa toiminnallaan oppilaiden ja lasten tukemiseen tarvittavia moniammatillisen ja monialaisen työn rakenteita

Opiskelu tavoitekokonaisuuksittain

- Tavoitekokonaisuuksittain opiskelulla tarkoitetaan, että oppilas opiskelee hänelle laaditun suunnitelman ja hallintopäätöksen (20 h §) mukaisesti tavoitekokonaisuuksia vuosiluokittain määriteltyjen oppiaineiden oppimäärien sijaan.
- Oppilaalle laadittavassa suunnitelmassa muodostetaan opetussuunnitelman mukaisista vuosiluokkakohtaisista tavoitteista ja sisällöistä erilaajuisia tavoitekokonaisuuksia.
- Tavoitekokonaisuudet laaditaan pääsääntöisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 ja 7–9 sisällä.
- Edetään vasta, kun pääsääntöisesti sisällöt ja tavoitteet suoritettu.
- Tämä mahdollistaa sekä vuosiluokan oppimäärää nopeammin että hitaammin etenevän opiskelun.

Oppimäärän rajaaminen

- Oppiaineen oppimäärän rajaaminen tehdään vasta silloin, jos oppilas ei kykene ryhmäkohtaisista tukimuodoista ja oppilaskohtaisista tukitoimista huolimatta suoriutumaan hyväksytysti (arvosana välttävä eli 5) perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman mukaisista tavoitteista.
- Tavoitteita voidaan rajata vasta silloin, kun oppilas on saanut oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokanopettajan antamaa opetusta erityisluokassa kyseisessä oppiaineessa.
- Opetuskielen oppimisen varhainen vaihe, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisellä reagointi eivät voi lähtökohtaisesti olla peruste oppimäärän rajaamiselle.
- Oppimäärän rajaaminen tehdään karsimalla opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä oppilaan edellytysten mukaiseksi.
- Arviointi on sanallista lukuun ottamatta päättöarviointia. Sanalliseen arvioon lisätään rajaamista ilmaiseva tähti *. Päättötodistukseen merkitään arvosana 5*.
- Edellyttää arviointia (20 d §), suunnitelmaa (20 e §) ja päätöstä (20 f §).

Lukion tuen uudistus – oikeus oppimisen tukeen ja erityisopetukseen

- **Selkeä oppimisen tuen malli lukioon** – Ensimmäistä kertaa lukiokoulutukseen tulee systemaattinen ja lakiin kirjattu oppimisen tuen järjestelmä, joka selkeyttää opiskelijoiden oikeuksia ja koulutuksen järjestäjien velvollisuuksia.
- **Erityisopetuksen vahvistaminen** – Lukiokoulutuksessa otetaan käyttöön erityisopetus, mikä tarkoittaa, että opiskelijat voivat saada yksilöllisempää tukea oppimiseen ja opiskeluun.
- **Osaamisen kehittäminen** – Opettajien osaamista oppimisen tuessa vahvistetaan, ja koulutuksen järjestäjille suunnataan resursseja tukitoimien toteuttamiseen.
- **Tavoitteena opiskelijoiden hyvinvointi** ja koulutuksellinen tasa-arvo – Uudistuksella pyritään ehkäisemään opintojen keskeyttämistä, parantamaan opiskelijoiden hyvinvointia ja varmistamaan, että jokainen saa tarvitsemansa tuen lukio-opintojen aikana.

Toimintavälineet osallistumisen ja oppimisen tukena koulussa

Malikkeen video Lapsella on oikeus leikkiä on upotettu esitykseen Kehitysvammaisten Tukiliiton YouTube –kanavalta Malikkeen soittolistalta <https://www.youtube.com/watch?v=L7TiTHJve7g>

Jokaisella lapsella on oikeus yhdenvertaiseen osallistumiseen

Lapsen yhdenvertainen osallistuminen perustuu kansainvälisiin sopimuksiin sekä eri toimialoja ohjaaviin lakeihin ja suunnitelmiin, niiden toteutuminen edellyttää toimia meiltä kaikilta.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59-60/1991)

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (27/2016)

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Perusopetuslaki (628/1998)

Perusopetusasetus (852/1998)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

Kaikki oppilaat osaksi ryhmää

- Esteettömyys on myös sitä, että kaikki oppilaat pääsevät osaksi ryhmää.
- Yhdenvertaisuuslain avulla inklusiota tulee kehittää ja toteuttaa.

Kokeeko oppilas kuuluvansa ryhmään?

Kokeeko hän oppimisen iloa?

Kokemuksia ulkopuolelle jäämisestä

- Vahvasta oikeus- ja lakiperustasta huolimatta lapsilla on edelleen kokemuksia ulkopuolelle jäämisestä.

Vammainen oppilas ei päässyt mukaan koulun retkelle. Koulun mukaan retkeä ei ollut mahdollista järjestää esteettömäs... Näytä lisää

[helsinginuutiset.fi](https://www.helsinginuutiset.fi)

**Vammainen oppilas jäi opintoretken ulkopuolelle –
Syrjintä maksoi kunnalle 1 500 euroa**

Opetustoimi on velvollinen järjestämään vammaiselle tai muuten erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut, kuten apuvälineet liikunnan opetukseen osallistumisen mahdollistamiseksi (POL 30 § + OPS).

Hyviä käytäntöjä

- Kunnan liikuntatoimet, kuten Turku, Oulu, Joensuu ovat hankkineet välineitä yhteiskäyttöön.

<https://www.ouka.fi/oulu/liikunta-ja-ulkoilu/valinelainaus>

<https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/liikunta/harrastamaan/soveltavat-liikuntapalvelut/vuokrattavat-soveltavan>

<https://www.joensuu.fi/toimintav%C3%A4lineet>

- Tampereen kaupungin opetustoimi on hankkinut välineitä yhteiskäyttöön.

<https://opi.tampere.fi/lupaliikkualupaharrastaa/perusopetus/soveltavaliikunta/liikkumisenapuvalineet/>

- Vantaan kaupungin opetustoimi on hankkinut välineitä erityisopetuksen luokille Itä- ja Länsi-Vantaalle.

Oppaita apu- ja toimintavälineistä

- Löydät ladattavan oppaan Malikkeen kotisivuilta www.malike.fi osiosta Tietoa

The image shows two white ceramic coffee cups filled with coffee and topped with milk foam. The foam is decorated with intricate latte art designs, including a heart shape in the top cup and a leaf-like pattern in the bottom cup. The cups are placed on a light-colored wooden surface. The background is softly blurred, showing a textured grey surface. The text is overlaid in the center of the image.

Kahvia ja hyvinvointitauko
14.15 – 14.45

Keskustellaan yhteisesti

Edellisten puheenvuorojen pohjalta

Osallistumisen ja oppimisen tuen hyvät käytännöt ja haasteet

Mukana-verkoston asiat

- Yhteinen viestintä ja uutiset
- Keskusteluiden aineistojen käyttäminen
- Verkoston toimintaa ja terveiset Ystävyys-webinaarista
- Syksyn tapaamisen teema ja ajankohta

YSTÄVYYYS

Kysyimme nuorilta, mitä he ajattelevat ystävydestä ja millaisen webinaarin he haluavat.

Nuoret halusivat kuulla kokemuksia muilta nuorilta sekä hiukan asiantietoa. He halusivat kuulla myös mistä ystäviä voi saada.

Kutsuimme järjestämiseksi yhteistyökumppaneita Mukana-verkoston kautta. Saimmekin mukavan porukan järjestämään tapahtumaa.

Tapasimme ja teimme suunnitelman sekä työnjaon.

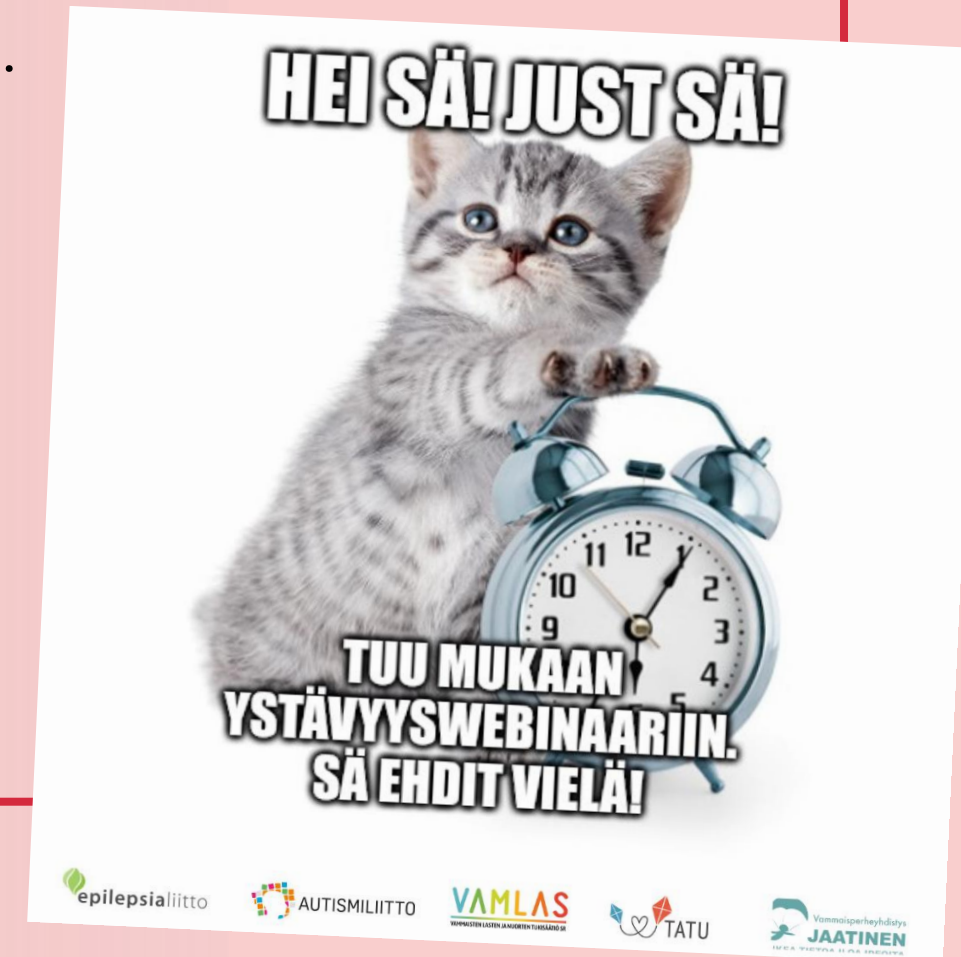

YSTÄVYYYS-WEBINAARI

Ystävyys-webinaarin ohjelmassa ääneen pääsivät nuoret kokempuheenvuoroillaan. Lisäksi esittelimme lyhyesti järjestäjien toimintaa sekä Mukana-verkoston jäsenten Nuorten toimintaa. Palaute oli positiivista.

Nuorilla oli kova halu päästä kertomaan omista kokemuksistaan.

Yhteistyössä on voimaa!

Työmäärä jakautui kaikkien järjestäjien kesken tasaisesti.
Työmäärä oli kohtalainen, ellei jopa pieni!

Mukana-verkoston kautta voi kutsua yhteisjärjestäjiä tapahtumiin ja webinaareihin.
Yhdessä kannattaa tehdä!

Kiitos

Mukana-verkoston puolesta Kirsti Kostamo-Kleemola ja Susanna Tero

Susanna Tero, johtava asiantuntija Malike, 050 556 1273, susanna.tero(a) tukiliitto.fi

Kirsti Kostamo-Kleemola, hankekoordinaattori Vamlas sr, 050 471 4169, kirsti.kostamo-kleemola(a)vamlas.fi

Mukana-verkoston sähköposti ja yhteystietolistan muutokset mukana(a)vamlas.fi